זון אויפגאנג 5.52
זון אונטערגאנג 6.59

די אלטסטע אידישע צייטונג
אין מערב קאנאדע
עטאבלירט אין 1910
דערשיינט
יעדן טאג

דאס אידישע וואָרט
THE ISRAELITE PRESS

THE GATEWAY OF THE WEST

וועטער:
קלאר און קיל

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910. Published DAILY

Vol. 20, No. 179. Winnipeg, Monday Sept. 8, 1930. Published daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג מאנטאג, טו׳ אלול, תר״ץ.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY SEP 12 1930

שארפער קאנפליקט צווישן הענדער-סאן און רעפארטער פון מאנדאטן קאמיסיע אויסגעגלייכט געווארן

דערקלערונגען וואס דער רעפארטער, דער פינישער פארטרעטער פון פראנקאפ, האט געמאכט צום פאלעסטינער באריכט, האבן ארויסגערופן פראטעסט פון בריטישן פארטרעטער. — באריכט איז פארמילדערט געווארן

(ספעציעלע טעלעגראמע צו "דאס אידישע וואָרט" פון "איטא")

זשענעווא, סעפט. 8 (איטא). — דער קאנפליקט צווישן דעם בריטישן אויסערן מיניסטער הענדערסאן, און מ. פראנקאפ, פינישער פארטרעטער און דער רעפארטער (באריכט אפגעבער). פונ׳ם ראט פון דער פעלקער ליגע, איז אויסגעגלייכט געווארן, לויט א דערקלערונג געמאכט צו דער "אי״טא" פון מר. דאלטאן, בריטישער אונטער־סעקרעטאר פאר אויסלענדישע ענינים.

מר. דאלטאן האט זיך צוריקגעהאלטן פון צו געבן איינגעלהייטן פונ׳ם אויסגלייך אבער ער האט פארזיכערט, אז אלץ האט זיך געענדיקט אויף דעם פריינטלאכסטן אופן. "דאס איז דער גייסט פון זשענע־ווא״, האט ער באמערקט מיט א שמייכל.

ווי עס ווערט פארשטאנען, האט די בריטישע דעלעגאציע געזאלט ארויסרופן דעם קאלאניאלן אונטער־סעקרעטאר שילם פאר פארטיידיקונגס צוועקן ביי דער פעל־קער ליגע. ווי עס זעט אבער איצט אויס, וועט דערצו ניט קומען, ווייל, ווי מר. דאלטאן האט פארזיכערט, וועט אלץ גיין גלאט ביי דער סעסיע פון דער פעלקער ליגע, אויף וויפל ס׳איז שייך דער ארץ־ישראל פראגע.

וואס האט ארויסגערופן דעם קאנפליקט

באצייכענענדיק דעם באריכט פון דער מאנדאטן קאמיסיע "א מערקווירדיק און גרינדלאך שטיקל ארבעט", האט מ. פראנקאפ, אין זיין באריכט, געפאדערט, אז ענגלאנד זאל איינגעלאדן ווערן אנצוגיין מיט די נויטיקע מיטלען אין אנקלאנג מיט די פאדערונגען פון דער קאמיסיעס באריכט.

דער־איטא פארשטייער האט היינט גע־זעגן א קאפיע פון פראנקאפס ארגינעלן באריכט, איידער מען האט אים נאך קאך רעקטירט אונטער העגדערסאנס איינפלוס. דער באריכט ניט איבער אין קורצן די וויכטיקסטע באשלוסן פון דער מאנדאטן קאמיסיע, און זאגט, אז זיי זיינען איינ־גאנצן אין די גרעניצן פון די פליכטן פון דער מאנדאטן קאמיסיע און אז די פארע־רונגען זיינען גערעכט.

אין א פארווך אויסצומיידן אויפרעגונג־גען, איז מ. פראנקאפס באריכט "באצייגן מיט צוקער", כאטש ער איז גאנץ שארף אין אינהאלט. ער באטאנט דער קאמיסי־עס באשלוס וועגן דער פאראנטווארט־לאכקייט פון דער פאלעסטינער רעגירונג פאר די אויסברוכן פון פאראיארן אווגוסט אבער ער באמערקט, אז די מאנדאטן קא־מיסיע אליין האט צוגעגעבן די ספעציפי־שע שוועריקייטן דורכצופירן דעם פאלעס־טינער מאנדאט.

מ. פראנקאפ דערט ווייטער וועגן ענג־לאנדס דערקלערונגען צו דער מאנדאטן קאמיסיע, אז דער איצטיקער אפשטעל פון דער אידישער אימיגראציע איז בלויז א צייטווייליקער מיטל, שטימט ער איין מיט דער מיינונג פון דער קאמיסיע. אז דאס דארף בארואיקן די אידן.

מ. פראנקאפ פארענדיקט דערנאך דער־מיט וואס ער פארלאנגט פון דער ליגע פארזאמלונג איבערצוגעבן ענגלאנד בא־שלוסן פון דער מאנדאטן קאמיסיע, אויפפאדערנדיק זי, זי זאל אנגעמען געהע־ריקע מיטלען זיי דורכצופירן אין לעבן.

עפענונג פון מיטגלידערשאפט קאמפיין פון מוטער־פאראיין פון פרץ־שול מארגן

דער מוטער־פאראיין פון פרץ־שול עפנט זיין יערלאכן מיטגלידערשאפט קאמפיין מארגן, דינסטאג, סעפט. 9טן, מיט "א געזעלן טיי" ביי מרס. וו. קע־לער, 349 קאלעדזש עווע.

יעדע פרוי וועט פארן דאלאר וואס זי וועט בייטראגן קריגן איר מיטגלידער־שאפט קארטל, וואס באריכטיקט זי צו באזוכן פריי אלע וועכנטלאכע פארזאמ־לונגען, לעקציעס, אונטערעמונגען און פארווירגונגען פונ׳ם פאראיין, ווי אויך צו נעמען פריי ביכער פון דער פאלקס ביבליאטעק.

רומענישער ריכטער פארפאסט אנטיסעמיטישע פאמפלעטן

ווין, סעפט. 8 (איטא). — דער רומע־נישער ריכטער מארגינעסקו פון דעם דיס־טריקט קלעריכט אין שיגעט, האט פאר־פאסט אנטיסעמיטישע פאמפלעטן, בעת־ער איז געווען טעטיק אין זיין אמט אלס ריכטער. די דאזיקע אנטערקונג איז איצט געמאכט געווארן פון דעם יוסטיץ אינס־פעקטאר פאפעסקו, לויט דעם באריכט פון מארמאראש אין דער אונגארישער צייט־ונג "פעסטער לאיד". די צייטונג באריכ־טעט, אז דאס געריכט האט אנגעפאנגען א דיסציפלינארע אונטערזוכונג קעגן דעם ריכטער מארגינעסקו.

וואלן פון אידישן נאציאנאלן ראט קומענדן נאָוועמבער

ירושלים, סעפט. 8 (איטא).— די וואלן צו דער "אספת הנבחרים", וואס שטעלט מיט זיך פאר די נאציאנאלע פארטרעטער שאפט פון די פאלעסטינער אידן, וועלן אפגעהאלטן ווערן אין חודש נאָוועמבער, לויט ווי עס איז דא באקאנט געווארן.

אין צווזאמענהאנג מיט די קומענדיקע וואלן איז דערקלערט געווארן, אז לויט דעם לעצטן צענזוס איז צו זעען, אז 93 טויזנט קוואליפיצירטע ווייבער זיינען באר־עכטיקט צו באטייליקן זיך אין די וואלן. אין דער דאזיקער צאל נייען אריין 27,000 פון ירושלים, 30,000 פון תל־אביב און 10,000 פון חיפה.

כותל מערבי פארהאנד־לונגען אפגעבראכן

(ספעצ. טעלעג. צו ד.א.וו. דורך "איטא")

ירושלים, סעפט. 8 (איטא). — די כותל מערבי פארהאנדלונגען זיינען אויבערגע־ריסן געווארן צוליב דער עקשנות פונ׳ם גראנד מופטי. עס זיינען ניטא קיין אויס־זיכטן, אז זיי זאלן איצט ווידער באגייט ווערן.

זעקס הינגעריכטעט אין רוסלאנד פאר ספעקו־לאציע

מאסקווע, סעפט. 8.— די "אנפו" האט לעצטן אוונט אנאנסירט, אז זעקס ארעס־טירטע זיינען דערשאסן געווארן אין אנ־דערע זיינען פאראורטייילט געווארן צו טורמע, פאר צערודערן דעם שפייז מארק, איינקויפנדיק פון דער רעגירונג אויף פאל־שע פרעטענזיעס גרויסע קוואנטיטעטן שפייז און פארקויפן עס צו הויכע פריזן. די "אנפו" פארזיכערט, אז איר איז גע־לונגען צו צעברעכן דעם "רינג״.

2,800 אומגעקומען אין אוראגאן אין סאנטא דאָמינגא לויט די לעצטע באריכטן

ארום 15 טויזנט פארוואונדעט. — גרויסע געפאר פון מגפות אין געטראָפענער שטאָט. — מאטעריעלער שאדן ארום 30 מיליאָן דאָלאר

סאנטא דאמינגא, דאמיניקאנער רע־פובליק, סעפט. 8. — די לעצטע באריכטן פון לויטן, זאָ ארום 2,800 פערזאָן זיינען אומ־געקומען פונ׳ם אוראגאן וואס האט חרוב גענומען די שטאָט לעצטע וואָך. און 15 טויזנט זיינען פארוואונדעט געווארן. דער מאטעריעלער שאדן וועט אָפּגעשאצט אין 30 מיליאָן דאָלאר.

די סאניטארע באדינונגען אין דער חרוב׳ער שטאָט זיינען שרעקלאכע, און מען האט מורא פאר׳ן אויסברוך פון מג־פות. א סך פארוואונדעטע זיינען גע־שטארבן פון גאנגרין, און די קראנקהייט פארשפרייט זיך שנעל צווישן אנדערע פארוואונדעטע. עס איז א סברא, אז טויט מענשן זיינען שוין געשטארבן פון אנשטעקונגען.

די שטאָט איז אינגאנצן אָפּגעריסן פון דער וועלט, און די לופט איז פארבליבן ווי דער איינציקער קאָמוניקאציע מיטל. דער האפן איז אויך אָפּגעשלאָסן געווארן אי־בער א געזונטקעטער שיף ביים אריינגאנג און איבער די פארפלייצונגען.

הילף קומט אָן אין דער חרוב׳ער שטאָט מיט עראָפּלאנען, אייממיסטן פון די פאראייניקטע שטאטן, אָבער זי איז ניט לענגע צו ספּראָווען זיך מיט דער לאנג. אין שטאָט פעלט וואסער און שפייז.

קיין ידיעות פון פונקטן אויסער דער שטאָט, וואָס זיינען געווען אין וועג פון דעם שטורעם, זיינען נאָך ניטאָ. מען האָט מורא, אז די לאנג אין דער פראָ־וויניץ איז אויך זייער אין ערנסטע.

נאָענט צו פיר מיליאָן שטימען אָפּגע־געבן אין לאנד אין לעצטע אלגע־מיינע וואלן

קאָנסערוואטיוון האָבן געקראָגן ארום האלב פון אלע שטימען, און ליבעראלן מיט 200 טויזנט וויניקער. — ארבעטער פארטיי האָט געקראָגן 45 טויזנט שטימען און קאָמוניסטן — 5,685 שטימען

אטאווא, סעפט. 7. — 3,898,995 שטימען זיינען אָפּגעגעבן געווארן אין די לעצטע אלגעמיינע וואלן, — מיט אי־בער 600 טויזנט מער, ווי אין די וואלן פון 1926.

די שטימען פון יעדער פארטיי און גרופּע, אין פארגלייך מיט זייערע באַ־קרעפטיקונגען אין 1926 (איינגע־שלאָסן אין קלאמערן), זיינען געווען:

קאָנסערוואטיוון, 1,909,955 (855,1.504); ליבעראלן, 1,714,860 (421,804,1); פּראָגרעסיוון, 30,993 (110,776); ליבעראל־פּראָגרעסיוון, 59,155 (89,904); ארבעטער, 45,302 (49,793); אומאָפּ־היינגיקע, 49,355 (18,636); פאראייניק־טע פארמערס, 60,924 (60,740); פאר־מער, 22,765 (קיינע); קאָמוניסטן, 685, 5 (קיינע).

ווי עס איז צו זעען, האָבן די ליבע־ראלן אין די וואלן, כאָטש, ווי האָבן זיי פארלאָרן, געוואונען קארגע 300 טויזנט שטימען אין פארגלייך מיט די לעצטע וואלן. שווער האָבן פארלאָרן די פּראָגרע־סיוון און די ליבעראל־פּראָגרעסיוון, און עטוואס האָבן אויך פארלאָרן די ארבעטער

די צאָל שטימען אָפּגעגעבן אין יעדער פּראָווינץ לויט די פארטייען, איז גע־ווען:

אָנטעריאָ. — קאָנס., 745,414; ליב., 590,071; פּראָג., 12,815; ארב., 992; אומאָפּ., 8,785; קאָמ., 1,499.

קוועבעק. — קאָנס., 456,037; ליב., 542,135; אומאָפּ., 121,776; קאָמ., 313.

נאָוואַ־סקאָשיא. — קאָנס., 140,513; ליב., 127,189.

ניו־בראָנסוויק. — קאָנס., 109,839; ליב., 75,221.

מאַניטאָבאַ. — קאָנס., 111,312; ליב., 37,234; ליב.־פּראָג., 59,155; ארב., 19,809; אומאָפּ., 2,018; קאָמ., 3,873.

בריטיש־קאָלומביאַ. — קאָנס., 1,074; 119; ליב., 98,933; ארב., 15,712; אומ־אָפּ., 7,894.

פּרינץ־עדוואַרד אינזל. — קאָנס., 29,692; ליב., 29,698.

סאַסקאַטשעוואַן. — קאָנס., 129,420; ליב., 153,673; פּראָג., 18,178; אומאָפּ., 6,155; פארמערס, 22,766.

אלבערטאַ. — קאָנס., 67,808; ליב., 60,148; פאר., פארמערס, 60,924; אומ־אָפּ., 2,727; אחר., 8,769.

יוקאָן. — קאָנס., 846; ליב., 558.

79 קאנדידאטן איבער׳ן לאנד האָבן פארלאָרן זייערע דעפּאָזיטס. אָנט., 23; קוועבעק, 20; מאַנ., אין סאַסק., צו 13 יעדע; בריטיש קאָלומביאַ און אלבערטאַ צו 3 יעדע, און נאָוואַ סקאָשאַ און ניו־בראָנסוויק צו 1 אין יעדער.

זעקסטע קאנאדער הדסה קאנווענשאן נעכטן געעפנט אין אטאווא

275 דעלעגאטן פון אלע טיילן פון לאנד אָנוועזנד. — א. דזש. פרימאן לויבט הדסה דערגייכונ־גען. — זאָגט אז ציוניזם האלט צוזאמען דאָס אידישע פאָלק. ווי אמאָל דעליגיע. — רבי זלאָטניק האלט אינספּירירנדיקע רעדע. — 500 זיינען די געסט פון מר. און מרס. פרימאן אין זייער זומער היים

אטאווא, סעפט. 8 (ספּעצ. צו ד. א. וו. פון מרס. גערטרוד לערנער). — איבער 275 דעלעגאטן און געסט, פארשטיי־ערנס פון אלע טיילן פון לאנד, האָבן זיך פארערגיסטרירט נעכטן פרי צו דער זעקס־טער קאנאדער הדסה קאָנווענשאָן, וואָס ווערט היינט פארגעזעצט, און שאָאָא לאָ־ריער, אטאווא.

אזוי ווי דאָס איז די ערשטע קאָנווענ־שאָן פאר די לעצטע דריי יאָר, פילט זיך א געהויבענע שטימונג צווישן די דעלע־גאטן.

דער אטאווער הדסה קאונסיל, אונטער דער פארזיצערשאפט פון מרס. דזש. קיצל, האָט נעכטן געגעבן א לאנגשעאָן לכבוד די געסט, רבי נייטן קאלין, פון אָטאָוואַ, האָט געזאָגט די ברכות.

ציוניזם איז פאר מיר דעליגיע, זאָגט א. דזש. פרימאן

א. דזש. פרימאן, פּרעזידענט פון דער קאנאדער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע, האָט ווארים באגריסט די קאָנווענשאָן, צווישן אנדערש האָט ער געזאָגט:

"די הדסה דערגרייכונגען אין אַרץ־יש־ראל קאָנען ניט אויסגעדריקט ווערן אין ווערטער. די קאנאדער ציוניסטן שעצן זייער הויך אייער וואונדערבארע חילף. די ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע וואָלט ניט געווען דערפאלגרייך אָן אייער חילף. די אַמעריקאנער אלט אויך אין נחלל אין דער שטאָלץ פון אַרץ־ישראל. עס איז א שאד, וואָס די צווייטע געבידע איז נאָך ניט אויפגעשטעלט געווארן, אָבער די ציוניסטן מחן צוערשט גוט מאכן זייערע פארפליכ־טונגען צו דער באנק.

"די ניט־ציוניסטן זאָגן, אז די אידן האָבן עקזיסטירט ביז היינטיקן טאָג מיט׳ן כח פון זייער דעליגיע. דאָס קאָן מען ניט אָפּלייקענען. אָבער היינט איז שוין דעלי־גיע ניט גענוג צו האלטן דאָס אידישע פאָלק אזוי ווי אמאָל. דער ציוניזם האָט מיר אויפגעשטעלט דעם גלויבן אין דער אידן. פאר מיין דעליגיע.

"מיר, ציוניסטן, פילן, אז די ארבעט וואָס מיר טוען ברייגנט אין פארווירקלא־כונג א גרויסן אידעאל פון אונזערע נבי־אים. ציוניזם איז מער ווי א נאציאָנאליס־טישע באוועגונג. אונזערע ברידער אין אייראָפּע נויטיקן זיך אין א היים, אָבער מיר נויטיקן זיך אויך אין א גייסטיקער היים. דער ציוניזם האָט געלייגט דעם גרונדשטיין פון דער היים".

רבי זלאָטניקס רעדע

רבי י. ל. זלאָטניק, עקזעקוטיווע די־רעקטאָר, איז געווען דער נאסט־רעדנער ביים לאָנטשעאָן. ער האָט אין זיין אינ־ספּירירנדיקער רעדע צווישן אנדערש גע־זאָגט:

"א פאָעט האָט אמאָל געזאָגט, אז ער האָט פּרובירט צו געפינען דאָס לאנד פונ׳ם אנפאנג. אויב אימעצער נויטיקט זיך אין אזא פלאץ, איז דאָס דאָס אידישע פאָלק. פאר הונדערטער יאָר זיינען מיר דערני־דעריקט געווארן, קיינמאָל ניט דערגרייכט אין אמאָליקע גלאָרע און קולטור. אין פאלעסטינע האָבן מיר ווידער דאָס לאנד פונ׳ם אנפאנג. דאָרטן ווערט עבויט א מלוכה פון כהנים.

"איך נעם ניט דאָס ווארט 'כהנים' בוכ־שטעבלעך, נאָר סימבאָליש. דאָס זיינען מענשן וואָס האָבן זיך מקריב געווען פאר׳ן אידעאל. דורכ׳ן ציוניזם וועלן מיר אויס־בויען אזא מלוכה, ווען דאָס זאָל אפילו נעמען הונדערטער יאָרן.

"דאָס איז ניט בלויז די פראגע פון גע־פינען א היים, נאָר פון דערהויבן דאָס אידישע לעבן. דער וויל צו דערגרייכן דאָס הייליקע אונז, און אייך, אידישע פרויען, וואָס ברייגנען די בשורה פון ציו־ניזם אין די היימען און וואָס זיינען גע־ווארן די כהנים פון דער היים.

"דער גייסט פון יודאיזם קאָן אָנגע־האלטן ווערן אין דער צוקונפט בלויז דורך דעם אידעאל פונ׳ם ציוניזם. דע רציוניזם איז געקומען אין א קריטישן פּעריאָד פון אונזער געשיכטע און האט אונז צוגעגיפּע־בונדן צוזאמען. ער האט אונז געגעבן מוט אריבערצוטראגן דאָס שווערע לעבן אין גלות. דער ציוניזם צעוואקסט זיך מיט יעדן טאָג, און מיר פילן דערפאר, אז אונ׳ זערע אייניקלאך וועלן נאָך אָנהאלטן זיך אן אידישקייט. צו לעבן ווי א איד הייסט ארבעטן פאר ציון".

מרס. ה. פרידמאן, געשטיצט פון מרס. ל. לייקין, האָט פארגעשלאָגן א דאנק צום רעדנער.

גרויסארטיקער באנקעט לכבוד די געסט

נאָכמיטאָג זיינען די דעלעגאטן גע־פירט געווארן אויף א טור איבער דער שטאָט, און דערנאך זיינען זיי אָפּגעפירט געווארן אויף א גארטן פארטיע, אין דער פרימאנס זומער היים, אין מיטש לייק, ווי די געסט פון מר. און מרס. פרימאן.

איבער 500 דעלעגאטן און געסט זיי־נען געווען אנוועזנד ביי דער פארבנרייכער אונטערנעמונג אין דער שיינער אומע־בונג. דער אטאווער הדסה קאונסיל האט ארויסגעראָפן אין סערווירן די געסט.

אויבנגאן זיינען צווישן אנדערש געזעגן מר. און מרס. פרימאן, מרס. דזש. קיצל, רבי אין מרס. זלאָטניק, רבי קאלין, מר. און מרס. קאלין און די דאמען מ. ביידי־מ, א. סעליק, ס. קאהאן און מיס ר. ב. בע־נעט, דעם פּרעזידענט שוועסטער.

אלץ גרייט צו עפענונג פון פארלאמענט סעסיע היינט

אטאווא, סעפט. 8. — די ספּעציעלע סעסיע פונ׳ם פארלאמענט עפנט זיך היינט. די מייסטע דעפּוטאטן זיינען לעג־טען אָוונט שוין געווען אין אטאווא, און די איבעריקע ווערן היינט דעווארטעט.

די דעפּוטאטן ווערן איינגעשוואָרן היינט נאָכמיטאָג, באלד ווען דורכגעפירט ווע־רען די געוויינלאכע צערעמאָניעס פון דער רעדע פון טראָן, ארום 3 אזייגער בייטאג. דעפּוטאטן טורנבאל, פון רעדזשיינע, וועט פארשלאָגן די רעדע פון טראָן, און וועט געשטיצט ווערן פון דעפּ. מייליאָר. דערנאך וועט ריידן דער פירער פון דער אָפּאָזי־ציע, מעקענזי קינג, וואָס וועט נאָכגע־פאלגט ווערן פון פרעמיער בענעט.

צוויך דער קורצקייט פון דער סעסיע, וועט מען זעען אויף וויפל מעגלעך פאר־נעמען וויינינקער צייט מיט די פראָצעדור־רעס.

ראבינדראנאט טאגאָר אויפ׳ן וועג קיין סאָוועט רוסלאנד

ווייל ער האָט אויסגעזאָגט אז אמע־ריקע, אנווייזנדיק אים אויף זיין שוואכן נעזונט. ראבינדראנאט טאגאָר האָט אָבער דערוויף געזאָגט, אז ווייל ער איז אלט און שוואך, וויל ער אויסנוצן די לעצטע געלעגנהייט צו זעען זיך מיט זיינע פריינט און אנהייגנער אין סאָוועט רוס־לאנד און אמעריקע.

אזוי שנעל ווי ראבינדראנאט טאגאר וועט אנקומען קיין סאָוועט רוסלאנד, וועט ער קריגן א ספּעציעלן צוג אויף וועלכן ער וועט קאָנען פאָרן וואוהין ער וועט וועלן. ער וועט זיין דער אפיציעלער גאסט פון דער סאָוועט רעגירונג.

צו פאָרן קיין סאָוועט רוסלאנד און אמע־ריקע, אנווייזנדיק אים אויף זיין שוואכן נעזונט. ראבינדראנאט טאגאר האָט אָבער דערויף געזאָגט, אז ווייל ער איז אלט און שוואך, וויל ער אויסנוצן די לעצטע געלעגנהייט צו זעען זיך מיט זיינע פריינט און אנהייגנער אין סאָוועט רוס־לאנד און אמעריקע.

אזוי שנעל ווי ראבינדראנאט טאגאר וועט אנקומען קיין סאָוועט רוסלאנד, וועט ער קריגן א ספּעציעלן צוג אויף וועלכן ער וועט קאָנען פאָרן וואוהין ער וועט וועלן. ער וועט זיין דער אפיציעלער גאסט פון דער סאָוועט רעגירונג.

רעגירונג פון ארגענטינע אומגעוואָרפן

מיליטערישער פירער ווערט פּראָוויזאָרישער פּרעזידענט. — געוועזענער פּרעזידענט אריגאָיען איז א געפאנגענער אין די הענט פונם צובונטעוועטן מיליטער

בוענאס־איירעס, סעפט. 8. — דער אויפשטאנד אין בוענאס איירעס, איז גלייך אנטלאָפן, קראנקער־הייט, אויף א אוטאָמאַטיק קיין לאפּלאָ־טא. ער איז אָבער דאָרטן פארהאלטן גע־ווארן פון די רעבעלן און איז אריינגענו־מען געווארן אין די קאזארמעס, וואו מען האָט אים צוגעזאָגט צו געבן די בעסטע מעדיצינישע באהאנדלונג.

דער אויסברוך איז פארנעקומען אין בור־ענאס איירעס נאָכדעם ווי דער פּרעזידענט האָט איבערגעגעבן די פּרעזידענטשאפט צום וויצע־פּרעזידענט, אָבער מיט דער דערקלערונג, אז ער טוט עס בלויז ווי א צייטווייליקן מיטל, ביז ער וועט אליין גע־וונט ווערן.

די צאָל קרבנות פון דעם אויפשטאנד ווערט אָפּגעשאצט אין 15 טויטע און 100 פארוואונדעטע. די פריער באריכטעטע צי־פער פון 1,000 טויטע און פארוואונדעטע ווערט פארזיכערט, איז געווען שטארק איי־בערגעשריבן.

זעקסטע קאנאדער הדסה קאנווענשאן נעכטן געעפנט אין אטאווא

275 דעלעגאטנס פון אלע טיילן פון לאנד אָנוועזנד. — א. דזש. פרימאן לויבט הדסה דערגייכונ־גען. — זאָגט אז ציוניזם האלט צוזאמען דאָס אידישע פאָלק, ווי אמאָל דעליגיע. — רבי זלאָטניק האלט אינספּירירנדיקע רעדע. — 500 זיינען די געסט פון מר. און מרס. פרימאן אין זייער זומער היים

אטאווא, סעפט. 8 (ספּעצ. צו ד. א. וו. פון מרס. גערטרוד לערנער). — איבער 275 דעלעגאטנס און געסט, פארשטיי־ערנס פון אלע טיילן פון לאנד, האָבן זיך פארערגיסטרירט נעכטן פרי צו דער זעקס־טער קאנאדער הדסה קאָנווענשאָן, וואָס ווערט היינט פארגעזעצט, און שאָאָא לאָ־ריער, אטאווא.

אזוי ווי דאָס איז די ערשטע קאָנווענ־שאָן פאר די לעצטע דריי יאָר, פילט זיך א געהויבענע שטימונג צווישן די דעלע־גאטנס.

דער אטאווער הדסה קאונסיל, אונטער דער פארזיצערשאפט פון מרס. דזש. קיצל, האָט נעכטן געגעבן א לאנגשעאָן לכבוד די געסט, רבי נייטן קאלין, פון אָטאָוואַ, האָט געזאָגט די ברכות.

ציוניזם איז פאר מיר דעליגיע, זאָגט א. דזש. פרימאן

א. דזש. פרימאן, פּרעזידענט פון דער קאנאדער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע, האָט ווארים באגריסט די קאָנווענשאָן, צווישן אנדערש האָט ער געזאָגט:

"די הדסה דערגרייכונגען אין אַרץ־יש־ראל קאָנען ניט אויסגעדריקט ווערן אין ווערטער. די קאנאדער ציוניסטן שעצן זייער הויך אייער וואונדערבארע חילף. די ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע וואָלט ניט געווען דערפאלגרייך אָן אייער חילף. די אַמעריקאנער אלט אויך אין נחלל אין דער שטאָלץ פון אַרץ־ישראל. עס איז א שאד, וואָס די צווייטע געבידע איז נאָך ניט אויפגעשטעלט געווארן, אָבער די ציוניסטן מחן צוערשט גוט מאכן זייערע פארפליכ־טונגען צו דער באנק.

"די ניט־ציוניסטן זאָגן, אז די אידן האָבן עקזיסטירט ביז היינטיקן טאָג מיט׳ן כח פון זייער דעליגיע. דאָס קאָן מען ניט אָפּלייקענען. אָבער היינט איז שוין דעלי־גיע ניט גענוג צו האלטן דאָס אידישע פאָלק אזוי ווי אמאָל. דער ציוניזם האָט אידישע שטארקט דעם גלויבן אין דער אידן, פאר מיין דעליגיע. דאָס איז מיין דעליגיע.

"מיר, ציוניסטן, פילן, אז די ארבעט וואָס מיר טוען ברייגנט אין פארווירקלא־כונג א גרויסן אידעאל פון אונזערע נבי־אים. ציוניזם איז מער ווי א נאציאָנאליס־טישע באוועגונג. אונזערע ברידער אין אייראָפּע נויטיקן זיך אין א היים, אָבער מיר נויטיקן זיך אויך אין א גייסטיקער היים. דער ציוניזם האָט געלייגט דעם גרונדשטיין פון דער היים".

רבי זלאָטניקס רעדע

רבי י. ל. זלאָטניק, עקזעקוטיווע די־רעקטאָר, איז געווען דער נאסט־רעדנער ביים לאָנטשעאָן. ער האָט אין זיין אינ־ספּירירנדיקער רעדע צווישן אנדערש גע־זאָגט:

"א פאָעט האָט אמאָל געזאָגט, אז ער האָט פּרובירט צו געפינען דאָס לאנד פונ׳ם אנפאנג. אויב אימעצער נויטיקט זיך אין אזא פלאץ, איז דאָס דאָס אידישע פאָלק. פאר הונדערטער יאָר זיינען מיר דערני־דעריקט געווארן, קיינמאָל ניט דערגרייכט אין אמאָליקע גלאָרע און קולטור. אין פאלעסטינע האָבן מיר ווידער דאָס לאנד פונ׳ם אנפאנג. דאָרטן ווערט עבויט א מלוכה פון כהנים.

"איך נעם ניט דאָס ווארט 'כהנים' בוכ־שטעבלעך, נאָר סימבאָליש. דאָס זיינען מענשן וואָס האָבן זיך מקריב געווען פאר׳ן אידעאל. דורכ׳ן ציוניזם וועלן מיר אויס־בויען אזא מלוכה, ווען דאָס זאָל אפילו נעמען הונדערטער יאָרן.

"דאָס איז ניט בלויז די פראגע פון גע־פינען א היים, נאָר פון דערהויבן דאָס אידישע לעבן. דער וויל צו דערגרייכן דאָס הייליקע אונז, און אייך, אידישע פרויען, וואָס ברייגנען די בשורה פון ציו־ניזם אין די היימען און וואָס זיינען גע־ווארן די כהנים פון דער היים.

"דער גייסט פון יודאיזם קאָן אָנגע־האלטן ווערן אין דער צוקונפט בלויז דורך דעם אידעאל פונ׳ם ציוניזם. דע רציוניזם איז געקומען אין א קריטישן פּעריאָד פון אונזער געשיכטע און האט אונז צוגעגיפּע־בונדן צוזאמען. ער האט אונז געגעבן מוט אריבערצוטראגן דאָס שווערע לעבן אין גלות. דער ציוניזם צעוואקסט זיך מיט יעדן טאָג, און מיר פילן דערפאר, אז אונ׳ זערע אייניקלאך וועלן נאָך אָנהאלטן זיך אן אידישקייט. צו לעבן ווי א איד הייסט ארבעטן פאר ציון".

מרס. ה. פרידמאן, געשטיצט פון מרס. ל. לייקין, האָט פארגעשלאָגן א דאנק צום רעדנער.

גרויסארטיקער באנקעט לכבוד די געסט

נאָכמיטאָג זיינען די דעלעגאטנס גע־פירט געווארן אויף א טור איבער דער שטאָט, און דערנאך זיינען זיי אָפּגעפירט געווארן אויף א גארטן פארטיע, אין דער פרימאנס זומער היים, אין מיטש לייק, ווי די געסט פון מר. און מרס. פרימאן.

איבער 500 דעלעגאטנס און געסט זיי־נען געווען אנוועזנד ביי דער פארבנרייכער אונטערנעמונג אין דער שיינער אומע־בונג. דער אטאווער הדסה קאונסיל האט ארויסגעראָפן אין סערווירן די געסט.

אויבנגאן זיינען צווישן אנדערש געזעגן מר. און מרס. פרימאן, מרס. דזש. קיצל, רבי אין מרס. זלאָטניק, רבי קאלין, מר. און מרס. קאלין און די דאמען מ. ביידי־מ, א. סעליק, ס. קאהאן און מיס ר. ב. בע־נעט, דעם פּרעזידענט שוועסטער.

אלץ גרייט צו עפענונג פון פארלאמענט סעסיע היינט

אטאווא, סעפט. 8. — די ספּעציעלע סעסיע פונ׳ם פארלאמענט עפנט זיך היינט. די מייסטע דעפּוטאטן זיינען לעג־טען אָוונט שוין געווען אין אטאווא, און די איבעריקע ווערן היינט דעווארטעט.

די דעפּוטאטן ווערן איינגעשוואָרן היינט נאָכמיטאָג, באלד ווען דורכגעפירט ווע־רען די געוויינלאכע צערעמאָניעס פון דער רעדע פון טראָן, ארום 3 אזייגער בייטאג. דעפּוטאטן טורנבאל, פון רעדזשיינע, וועט פארשלאָגן די רעדע פון טראָן, און וועט געשטיצט ווערן פון דעפּ. מייליאָר. דערנאך וועט ריידן דער פירער פון דער אָפּאָזי־ציע, מעקענזי קינג, וואָס וועט נאָכגע־פאלגט ווערן פון פרעמיער בענעט.

צוויך דער קורצקייט פון דער סעסיע, וועט מען זעען אויף וויפל מעגלעך פאר־נעמען וויינינקער צייט מיט די פראָצעדור־רעס.

ראָבינדראנאט טאגאָר אויפ׳ן וועג קיין סאָוועט רוסלאנד

ווייל ער האָט אויסגעזאָגט אז אמע־ריקע, אנווייזנדיק אים אויף זיין שוואכן נעזונט. ראבינדראנאט טאגאר האָט אָבער דערויף געזאָגט, אז ווייל ער איז אלט און שוואך, וויל ער אויסנוצן די לעצטע געלעגנהייט צו זעען זיך מיט זיינע פריינט און אנהייגנער אין סאָוועט רוס־לאנד און אמעריקע.

אזוי שנעל ווי ראבינדראנאט טאגאר וועט אנקומען קיין סאָוועט רוסלאנד, וועט ער קריגן א ספּעציעלן צוג אויף וועלכן ער וועט קאָנען פאָרן וואוהין ער וועט וועלן. ער וועט זיין דער אפיציעלער גאסט פון דער סאָוועט רעגירונג.

אנב - אורחא

פון מארק

אלול־דיקע שטימונגען

אז דער שופר בלאזט און אין דרויסן איז עס סליחות׳דיק, הויבן אונז אָן ארויף אויפ׳ן זינען טרויעריקע געדאנקען.

און אז דער זומער שטארבט אָפּ און די אונערקעס אין גארטן פריר אויס, הויבט איר זיך אָן גריבלען אין אונזער גאנצן נישטיקן מהות, און איר דערפילט, אז ס׳איז ניטאָ קיין תכלית.

און אזוי דערמאנט איר זיך ביסלאכ־ווייז, אז דאָ ניט לאנג צוריק האָט א באַ־רימטער ווייסנשאפטסמאן אויסגערעכנט, אז אין הונדערט מיליאָן יאָרן ארום וועט דער גאנצער ערד פארוואנדלט ווערן אין א מורא׳דיקן שטיק אייז, און פונ׳ם לעבן וועט אויף איר קיין זכר ניט בלייבן.

און טאָמער איז עס נאָך ווייניק, קאָן עס נאָך ווייטער דערוויזן ווערן מיט צי־פערן, אז נאָך אין א קארגע הונדערט מי־ליאָן יאָרן ארום וועט פון דער גאנצער ערד נארנישט ניט ווערן, און זי וועט פארשווינדן אין דער אייביקייט.

פארשטייט איר שוין, אז ס׳איז א פאסקודנער עסק, און איר טוט א טראכט, אז ס׳איז נארניט כדאי צו קעמפן אויף דער וועלט, — צו וואס, למשל, זאָלט איר קעמפן פאר אידיש, אז אין הונדערט מיליאָן יאָרן ארום וועט עס אלצאיינס מוזן אונטערגיין?

* * *

פּרובירט איר זיך טרייסטן, — עס, ס׳איז נאָך דאָ גענוג צייט ביז דאמאָלס, וועלן מיר זיך נאָך מיישב זיין וואס צו טאָן וועגן דעם.

וועלן מיר אומבייטן די רעגירונג! וועלן מיר אויסקלייבן א נייעם פּרעזי־דענט פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע, — אפשר זשאבאטינסקין, א מענטש וואס וויין ניט פון קיין פשרות!

וועט עס ווערן גאר שלעכט, וועלן מיר אריינטרעטן אין איקאר, אָדער מיר וועלן גאר ווערן קאמוניסטן. און דאן וועלן מיר זיך שוין לייכט ספּראווען מיט דער בור־זשואזער וועלט־אָרדענונג.

קומט אָבער אן אנדער געלערנטער און מאכט אונז ווידער שווער אויפ׳ן הארצן. ער רעכנט נעמלאך אויס, אז אין 50 יאָר ארום וועט די מענשהייט אזוי פארמערן זיך, אז ס׳וועט פשוט ניט סטאָ־יען קיין ברוי